

Sygn. akt III Ca 1064/17, III Cz 1141/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Teresa Kołeczko – Waclawik (spr.)

Sędzia SO Arkadia Wyraz - Wieczorek

SO Barbara Braziewicz

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2018 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa D. G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

i (...) Spółce Akcyjnej w K.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 13 czerwca 2016 r., sygn. akt II C 208/11

i zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 4 października 2016 r., sygn. akt II C 208/11

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;**

3. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;**

4. **oddala zażalenie;**

5. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. 225 zł (dwieście dwadzieścia pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego;**

6. **zasądza od powoda na rzecz pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w K. 225 zł (dwieście dwadzieścia pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 13 czerwca 2016r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo D. G. przeciwko (...) S.A. w L. i (...) S.A. w K. oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana (...) Grupa (...) w L. do dnia 24 października 2007 roku występowała pod firmą (...) Spółka Akcyjna i miała swoją siedzibę w W.. Na mocy uchwał Nadzwyczajnych Walnych Zgromadzeń pozwanej (...) oraz pozwanej (...) (występującej pierwotnie jako (...) S.A. w W.) z dnia 5 grudnia 2007 roku, dokonano podziału pozwanej (...) poprzez wydzielenie części majątku i przeniesienie go do pozwanej (...) S.A. w W.. Na pozwaną (...) S.A. w W. przeniesiono materialne i niematerialne składniki majątkowe potrzebne do realizacji zadań operatora systemu przesyłowego elektroenergetycznego stanowiące odrębne przedsiębiorstwo, a także zobowiązania obciążające wydzielone przedsiębiorstwo. Przenoszone środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne obejmowały m.in. linie oraz stacje elektroenergetyczne, zobowiązania w stosunku do właścicieli gruntów, na których posadowione są stacje elektroenergetyczne i nad którymi biegną linie elektroenergetyczne. Z dniem 11 grudnia 2008 roku pozwana (...) zmieniła firmę oraz siedzibę na (...) Spółka Akcyjna w K.. Następnie ponownie wrócono do nazwy (...) Spółka Akcyjna w K.. Z dniem 25 listopada 2005 roku powód D. G. stał się właścicielem nieruchomości położonej w R. W. obejmującej działkę rolną o nr 21, dla której Sąd Rejonowy w Rybniku prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Od 1972 roku nad nieruchomością powoda przebiega część linii elektroenergetycznej 220 kV Ł.-R.. Nadto, na nieruchomości tej posadowiony jest słup wysokiego napięcia 220 kV. Pozwana (...) jest właścicielem tych urządzeń. Wysokość wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości jakie należałoby się powodowi za okres grudnia 2005 roku wynosi 1.593 zł.

W tych okolicznościach ocenił sąd, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Jako skuteczny uznał zarzutu brak legitymacji procesowej biernej po stronie pozwanej (...), bowiem właścicielem tych urządzeń przesyłowych jest jedynie pozwana (...). Przywołał sąd art. 230 k.c., art. 224 k.c. i art. 225 zd. pierwsze k.c. i ocenił, że posiadanie służebności na nieruchomości powoda przez pozwaną (...) (a dokładniej jej poprzedników prawnych) jest posiadaniem zależnym nieruchomości w dobrej wierze, zgodnie z domniemaniem z art. 7 k.c. i zgodnie z art. 234 k.p.c., do czasu obalenia, Sąd jest związany domniemaniami ustanowionymi przez prawo. W przypadku posiadania zależnego nieruchomości jako istotne ocenił przekonanie posiadacza zależnego, iż właściciel rzeczy zgadza się na wykorzystywanie jego nieruchomości przez tego posiadacza. W końcu dodał, że istotna dla oceny dobrej lub złej wiary posiadacza służebności (w tym (...) i jej poprzedników prawnych) jest chwila wejścia w posiadanie nieruchomości w zakresie odpowiadającym tej służebności - art. 224 kc. Zatem jeżeli w chwili wejścia w posiadanie służebności jej posiadacz miał błędne ale usprawiedliwione okolicznościami przekonanie, iż przysługuje mu prawo do korzystania z nieruchomości (wsparte domniemaniem z art. 7 kc), to nawet późniejsza utrata tego przekonania na skutek zmanifestowanego sprzeciwu właściciela, nie powoduje zmiany charakteru tego posiadania na posiadanie w złej wierze. Wobec tego wskazał sąd, że powód nie wykazał złej wiary poprzednika pozwanej (...) i tym samym nie obalił domniemania z art. 7 k.c. - nie przeprowadził dowodu wskazującego na brak zgody na korzystanie z jego nieruchomości przez pozwaną (...) (a precyzyjnie przez jej poprzedników prawnych). Poprzednik powoda nie zaskarżył decyzji administracyjnych wydanych co do tej nieruchomości, a dotyczących budowy spornej linii przez poprzednika prawnego pozwanej, a także nie wytoczył powództwa z art. 222 § 2 k.c. w okresie budowy linii. Podczas przesłuchania w charakterze strony (vide k. 415) powód wyraźnie zeznał, iż dobrowolnie udostępnił stronie pozwanej swoją nieruchomość. Zarzut pozwanych o posiadaniu przez pozwaną (...) tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powoda w zakresie służebności przesyłu w postaci decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w R. z dnia 11 lutego 1970 roku wydanej na podstawie art. 35 ustawy o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, która w sytuacji braku zgody właściciela uprawniała przedsiębiorstwo państwowe do prowadzenia prac na cudzej nieruchomości (vide k.469-474) został pominięty przez Sąd jako spóźniony. Jako pozostające bez wpływu na sprawę, w tym ocenę zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu zasiedzenia służebności, wskazał sąd prowadzone przez Sąd Rejonowy w Rybniku

pomiędzy stronami, postępowanie z wniosku przedsiębiorstwa przesyłowego o zasiedzenie służebności, w którym postanowieniem z 1 września 2010 roku wniosek prawomocnie oddalono (sygn. akt I Ns 35/10). Nie uwzględnił jako niewiążącego poglądu sądu w powyższej sprawie co do oceny, iż poprzednik prawny pozwanej nabył służebność w złej wierze, a z uwagi na motywy powołanego rozstrzygnięcia, nie uwzględnił zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu podnoszony przez stronę pozwaną.

O kosztach orzekł zgodnie z art. 98 kpc i na podstawie art. 113 ust. 1 uksc w zw. z art. 83 ust. 2 uksc.

W apelacji powód zaskarżył wyrok w punkcie 1 i 4. Zarzucił naruszenie prawa materialnego poprzez uznanie, iż pozwanego (...) S.A. chroni domniemanie dobrej wiary oraz naruszenie ustawy o kosztach sądowych poprzez błędne wyliczenie i zasądzenie tych kosztów.

Na tej podstawie wnosił o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji lub uwzględnienie powództwa w części i zasądzenie na rzecz powoda kwoty 1500 zł tytułem bezumownego korzystania z nieruchomości za miesiąc grudzień 2015r. Wnosił o przyznanie nieopłaconych w całości i części kosztów zastępstwa adwokackiego za II instancję według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwane wносиły o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W piśmie z 12 września 2018r. pozwana (...) S.A. w K. podtrzymała swoje stanowisko.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy i ich ocena prawna oraz stanowiąca podstawę ustaleń faktycznych ocena przeprowadzonych w toku postępowania dowodów są prawidłowe. Sąd Okręgowy w całości te ustalenia faktyczne oraz ocenę dowodów podziela.

Prawidłowa jest ocena sądu I instancji, że powód nie obalił domniemania wynikającego z art. 7 k.c.

Trzeba bowiem mieć na względzie, że o dobrej lub złej wierze posiadacza decyduje chwila uzyskania posiadania; późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę. O przypisaniu posiadaczowi dobrej lub złej wiary przy wykonywaniu posiadania decydują okoliczności opisujące jego stan świadomości w chwili objęcia władztwa nad rzeczą.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy trafnie przyjął, że poprzednik prawny pozwanego działał w usprawiedliwionym przekonaniu, że jego władanie jest zgodne z wolą właściciela i nie narusza jego prawa.

Ponieważ ustawa konstruuje domniemanie dobrej wiary, zatem na powodzie ciążyła powinność wykazania istnienia złej wiary po stronie pozwanego. Oznacza to, że w niniejszej sprawie to strona powodowa powinna wykazać, że pozwany był posiadaczem nieruchomości w zakresie służebności w złej wierze, to jest wiedział lub na podstawie towarzyszących okoliczności powinien wiedzieć, że nie przysługuje mu prawo do nieruchomości.

Poza sporem pozostaje, że poprzednik prawny pozwanego wiedział, że to poprzednikowi powoda przysługuje prawo własności nieruchomości gruntowej oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka rolna numer (...) i tym samym celem zajęcia jej należało doprowadzić do nabycia prawa do korzystania z niej bądź w drodze umowy bądź w drodze decyzji administracyjnej. Pozwany jednak miał podstawy do przyjęcia, że może korzystać z tej nieruchomości, w to wobec pozostawania w usprawiedliwionym przeświadczeniu o zgodzie powoda.

Przede wszystkim zaś z twierdzeń pozwu uzasadniających żądanie nie wynika, by poprzednik powoda nie godził się na korzystanie przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości, a jedynie iż takie działanie było i jest dla niego utrudnieniem. Sąd Rejonowy bardzo szczegółowo wyjaśnił, że powód, co wynika z jego zeznań, tolerował zakres korzystania ze swojej nieruchomości przez pozwaną i nie wykazał, iż poprzedni właściciel przedmiotowej działki złożył

sprzeciw na takie działanie pozwanej. Pozwany był posiadaczem zależnym w dobrej wierze. Wszedł w posiadanie nieruchomości za zgodą właściciela i za jego przyzwoleniem z niej korzystał. Zauważyć trzeba, że inna jest sytuacja prawna posiadacza, który od początku jest w złej wierze niż sytuacja posiadacza w dobrej wierze, ponieważ art. 224 § 2 k.c. (także w zw. z art. 230 k.c.) wyraźnie wymaga przy przekształceniu posiadania w dobrej wierze w posiadanie w złej wierze, wiedzy posiadacza o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, względnie wiedzy odnośnie skierowania przeciwko niemu przez właściciela żądań w zakresie dotyczącym korzystania z rzeczy. Jeśli posiadacz jest w dobrej wierze, to przepisy dotyczące roszczeń uzupełniających nie nakładają na niego obowiązku podejmowania działań mających na celu ustalenie, czy nadal taki przymiot mu przysługuje. W takim bowiem przypadku ustawodawca wprost wskazuje, że to właściciel powinien oznajmić posiadaczowi o istnieniu takich okoliczności, które niweczą jego wiedzę o istnieniu dobrej wiary. W toku sprawy nie wykazano, że poprzednik powoda oraz powód wzywali przedsiębiorstwo eksploatujące urządzenia znajdujące się na nieruchomości do uregulowania tytułu prawnego w zakresie korzystania z jego nieruchomości. Nie stanowi również o skutecznym obaleniu wskazanego domniemania powoływanie się w treści apelacji na zeznania świadka H. K. złożone w sprawie o zasiedzenie służebności, która toczyła się przed Sądem Rejonowym w Rybniku pod sygn. I Ns 35/10. Inicjatywa dowodowa w toku postępowania pierwszoinstancyjnego nie była w tym zakresie zgodna z obowiązkami zawartymi w art. 232 kpc. Również ciężar dowodzenia nie może być przerzucany na sąd, skoro był on związany domniemaniem prawnym. Bezsparnie powód nie podejmował także innych działań prawnych zgodnie z treścią art. 222§2 kc. Przedsiębiorstwo, które wstąpiło w prawa swego poprzednika prawnego mogło mieć uzasadnione przekonanie, że poprzednik ten uprzednio uzyskał tytuł prawny do gruntu zważywszy, że nieprzerwanie od 1972r. korzystał z niego, ponadto dysponował decyzjami legalizującymi jego posiadanie w stosunku do innych działek biegnących w tej samej sieci. Poprzednik powoda znosił to korzystanie i dopiero powód w pozwie zażądał wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Z tego względu uznać trzeba pozwanego, za posiadacza w dobrej wierze.

Pozwana mogła utracić dobrą wiarę najwcześniej z datą dowiedzenia się o wytoczeniu niniejszej sprawy. Skoro więc, do daty doręczenia pozwu, pozwana posiadała nieruchomość w zakresie służebności w dobrej wierze, to z uwagi na regulację art. 224 § 1 k.c., żądanie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z niej przez pozwanego za okres poprzedzający datę wytoczenia powództwa nie mogło zostać uwzględnione.

Zażalenie powoda w przedmiocie kosztów zawartych w punkcie 4 wyroku rozpoznane zostało postanowieniem Sądu Okręgowego w Gliwicach z 27 września 2018r. wydanym w sprawie o sygn. III Cz 1141/17.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 385 k.p.c. należało orzec jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzekł Sąd Okręgowy w oparciu o art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 108 kpc i §2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015,1804).

SSO Barbara Braziewicz SSO Teresa Kołeczko – Waclawik SSO Arkadia Wyraz – Wieczorek